

**สมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต
ปีการศึกษา 2558 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม**
**Health Promotion Competencies of Bachelor of Nursing Students
in Academic Year 2015 at Srimahasarakham Nursing College**

สกาวัฒน์ ไกรจันทร์

Sakaorat Kraichan

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 102 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพด้านการสร้างเสริมสุขภาพ หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง สถิติที่ใช้การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษานักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ปีการศึกษา 2558 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคามพบว่า อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D.=0.47) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือด้านปฏิบัติการกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ ($\bar{X} = 3.75$, S.D.=0.51) รองลงมาคือ ด้านบริหารจัดการในการสร้างเสริมสุขภาพและด้านการวิจัยและการจัดการความรู้ ($\bar{X} = 3.69$, S.D.=0.53, $\bar{X} = 3.67$, S.D.=0.67) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ คุณลักษณะส่วนบุคคลในการสร้างเสริมสุขภาพ ($\bar{X} = 3.64$, S.D.=0.47)

คำสำคัญ : สมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ; นักศึกษาพยาบาล ; สมรรถนะ

ABSTRACT

The purpose of this descriptive study was to investigate health promotion competencies of Bachelor of Nursing students. A sample was 102 Bachelor of Nursing students at sophomore level in Srimaharakham Nursing College during academic year 2015. The instrument used in studying was a questionnaire of health promotion competencies of the professional nursing. The Cronbach's alpha coefficient was used to find the reliability of the instrument. The reliability value found was .94. The author collected data manually. Statistics used were mean and standard deviation.

Results of the study found that health promotion competencies of Bachelor of Nursing students in academic year 2015 at Srimaharakham Nursing College ranged from moderate to high levels ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.47). When considering each aspect, the aspect that gained the highest mean score was of practice in health promotion activities ($\bar{X}=3.75$, S.D.=0.51), followed by the aspects of health promotion management, and research as well as knowledge management ($\bar{X}=3.69$, S.D. =0.53; $\bar{X} =3.67$, S.D. =0.67), respectively. The aspect that gained the lowest mean score was of personal attributes in health promotion ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.47).

Keywords : Health Promotion Competencies ; Nursing Students ; Competencies

บทนำ

พยาบาลเป็นบุคลากรทางด้านสุขภาพที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคมาตั้งแต่อดีต ซึ่งการส่งเสริมสุขภาพเป็นงานด้านสาธารณสุข เช่น งานอนามัยแม่และเด็ก งานวางแผนครอบครัว งานทันตสาธารณสุข งานโภชนาการ งานเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นบทบาทพยาบาลสาธารณสุข วิธีการที่ใช้เป็นการให้ความรู้ ให้คำแนะนำการดูแลสุขภาพ การติดตามเยี่ยมที่บ้าน การดูแลสุขภาพที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน (ศิริพร ชัมภลจิต, 2555) ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการพยาบาลทำให้ผู้ป่วยรู้สึกปลอดภัย ด้วยการส่งเสริมสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพและนักศึกษาพยาบาลเพื่อเป็นการพัฒนาและชี้ให้เห็นถึงขีดความสามารถและองค์ความรู้ของพยาบาลที่มีในปัจจุบัน

สมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพของพยาบาลจึงหมายถึง ความรู้ความสามารถ และเจตคติของพยาบาลต่อการสร้างเสริมสุขภาพ และแสดงออกเป็นพฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรมการบริการเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคคล ครอบครัว ชุมชน ในการดูแลสุขภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ

ดังนั้นพยาบาลจึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพโดยได้รับการเตรียมตั้งแต่เป็นนักศึกษาพยาบาลเพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพของประชาชน สอดคล้องกับข้อกำหนดของสภาการพยาบาลเกี่ยวกับสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพตามพระราชบัญญัติวิชาชีพ

การพยาบาลและการผดุงครรภ์ ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสภาการพยาบาลในการประชุมครั้งที่ 4/2552 เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2552 ว่า พยาบาลต้องมีความรู้ความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค โดยมีสาระสำคัญคือ มีความรู้ในหลักการ กลยุทธ์และกลวิธีในการสร้างเสริมสุขภาพ การเสริมสร้างพลังอำนาจ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และสามารถดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคและความเจ็บป่วยในผู้ป่วย ผู้ใช้บริการทุกวัย ทั้งสุขภาพดี อยู่ในภาวะเสี่ยงและเจ็บป่วย เพื่อให้สามารถดูแลพึ่งตนเองได้ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว กลุ่มคนและชุมชน สอดรับกับแผนงานเครือข่ายพยาบาลศาสตร์ เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ คือการสร้างพยาบาลที่มีแนวคิดและสมรรถนะการสร้างเสริมสุขภาพ (อนัญญา คูอาริยะกุล, ศศิธร ชิดนัย, 2558) ซึ่งในการปฏิบัติงาน พบว่า ภาระงานส่วนใหญ่ยังเน้นการดูแลรักษา ผู้เจ็บป่วยการฟื้นฟูสภาพมากกว่าการสร้างเสริมสุขภาพ เช่นเดียวกับผู้ปฏิบัติวิชาชีพสุขภาพอื่นๆ โดยยังขาดการบูรณาการการสร้างเสริมสุขภาพในการให้บริการ แต่ละระดับการดำเนินการปรับเปลี่ยนให้พยาบาลมีบทบาทและสมรรถนะในการเป็นนักสร้างเสริมสุขภาพจึงดำเนินการอย่างเป็นระบบระบบครอบคลุม กลุ่มนักศึกษาที่อยู่ในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ กลุ่มพยาบาลวิชาชีพที่ให้บริการอยู่ในระบบสุขภาพกลุ่มพยาบาลเฉพาะทางด้านต่างๆ ได้มีการกำหนดสมรรถนะของพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพในแต่ละกลุ่มและแต่ละระดับของการดูแลสุขภาพ (วิภาดา คุณาวิฑิตกุลและคณะ, 2558) วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม เป็นสถานศึกษา

ที่ผลิตพยาบาลวิชาชีพในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ได้นำเอาข้อกำหนดของสภาการพยาบาลเกี่ยวกับสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ และข้อกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ประกอบด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพได้มีการกำหนดผลการเรียนรู้คือ สามารถปฏิบัติภารกิจการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล การบำบัดและบรรเทาอาการและการฟื้นฟูสุขภาพ แก่ผู้ใช้บริการทุกภาวะสุขภาพและทุกช่วงวัย โดยดำเนินการจัดการเรียนการสอนทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ช่วยสร้างเสริมสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพให้กับนักศึกษาซึ่งในชั้นปีที่ 2 นักศึกษาจะได้เรียนวิชาการสร้างเสริมสุขภาพ จำนวน 2 หน่วยกิต ในภาคการศึกษาที่ 2 และการฝึกปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ จำนวน 2 หน่วยกิต ในภาคฤดูร้อน เพื่อให้นักศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญในการสร้างเสริมสุขภาพ รวมถึงเป็นการกระตุ้นให้นักศึกษาเพิ่มสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่เป็นอยู่ในรายวิชา ส่วนในชั้นปี 3 และชั้นปีที่ 4 เป็นการนำเอาความรู้ที่ได้จากชั้นปีที่ 2 ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนและการปฏิบัติงาน ดังนั้นการศึกษสมรรถนะการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์รุ่นที่ 32 ปีการศึกษา 2558 เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพให้กับนักศึกษาอันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

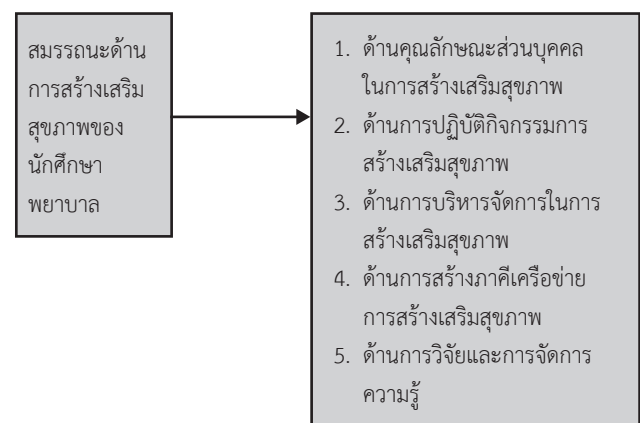
เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดสมรรถนะของพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพตามแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพจากกฎบัตรออตตาวา (The Ottawa Charter for Health Promotion, 1986) ประกอบด้วย การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ การสร้างเสริมสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนสุขภาพ การเสริมสร้างกิจกรรมชุมชนให้เข้มแข็ง การพัฒนาทักษะส่วนบุคคลการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล และการเปลี่ยนระบบสุขภาพ ซึ่งยวดี ฤๅชา และคณะ (2549) ได้เห็นความสำคัญของสมรรถนะที่จำเป็นของการสร้างเสริมสุขภาพตามแนวทางสร้างเสริมสุขภาพดังกล่าว จึงได้ทำการศึกษาสมรรถนะของ

พยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพ โดยจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ให้บริการแล้วกำหนดคำนิยาม สมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพของพยาบาล หมายถึง ความรู้ความสามารถ และเจตคติของพยาบาลต่อการสร้างเสริมสุขภาพ และแสดงออกเป็นพฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรมการบริการเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคคล ครอบครัว ชุมชน ในการดูแลสุขภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลในการสร้างเสริมสุขภาพ ภาพหมายถึง การแสดงออกถึงการมีความรู้ มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่อการสร้างเสริมสุขภาพ เป็นแบบอย่าง และการพัฒนาตนเอง
2. การปฏิบัติกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพหมายถึง พฤติกรรมในการประเมิน คัดกรอง วินิจฉัยวางแผน และดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพในระดับบุคคล ครอบครัว กลุ่มคน และชุมชน
3. บริหารจัดการในการสร้างเสริมสุขภาพหมายถึง พฤติกรรมในการเป็นผู้นำ การตัดสินใจ การประสานงานและการประเมินผลงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพ
4. การพัฒนาภาคีเครือข่ายการสร้างเสริมสุขภาพ หมายถึง พฤติกรรมในการสร้างเครือข่าย สร้างแรงจูงใจ สร้างเสริมพลังอำนาจ การเจรจาต่อรองแสวงหา และใช้ทรัพยากรจากแหล่งประโยชน์เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ
5. การวิจัยและการจัดการความรู้ หมายถึง พฤติกรรมในการดำเนินการวิจัย การนำผลการวิจัยมาใช้และการเผยแพร่ผลการวิจัยด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคามชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 102 คน

ที่ผ่านการเรียนวิชาสร้างวิชาการสร้างเสริมสุขภาพ และการฝึกปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ โดยผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา เนื่องจากเป็นการศึกษาข้อมูลในระยะที่ 1 เพื่อนำผลมาใช้ในการจัดทำกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ซึ่งนำมาจากแบบสอบถามสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพด้านการสร้างเสริมสุขภาพของ ศิริพร ชัมภลจิต (2555) ที่ปรับปรุงจากของยุวดีฤๅ และคณะ จำนวน 32 ข้อ ประกอบด้วย 5 ด้าน ซึ่งได้มีการวิเคราะห์หาค่าประจักษ์เชิงยืนยันพบว่า ข้อรายการสมรรถนะหลังปรับแก้แล้วทั้ง 5 ด้าน มีความตรงตามโครงสร้าง โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ระดับปานกลางถึงสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1. คุณลักษณะส่วนบุคคลในการสร้างเสริมสุขภาพ ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 6 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.80-1.11 2. การปฏิบัติกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 9 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.76-1.16 3. การบริหารจัดการในการสร้างเสริมสุขภาพ ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 7 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.62-1.04 4. การสร้างภาคีเครือข่ายการสร้างเสริมสุขภาพ ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 6 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.93-1.00 5. การวิจัยและการจัดการความรู้ ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 4 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.97-1.12

แต่ละข้อมีคำตอบให้เลือกเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ

คะแนน 5 เป็นจริงมากที่สุด หมายถึง นักศึกษามีสมรรถนะในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 เป็นจริงมาก หมายถึง นักศึกษามีสมรรถนะในระดับมาก

คะแนน 3 เป็นจริงปานกลาง หมายถึง นักศึกษามีสมรรถนะในระดับปานกลาง

คะแนน 2 เป็นจริงน้อย หมายถึง นักศึกษามีสมรรถนะในระดับน้อย

คะแนน 1 เป็นน้อยมากที่สุด หมายถึง นักศึกษามีสมรรถนะในระดับน้อยที่สุด

โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.99 หมายถึง นักศึกษามีสมรรถนะในระดับน้อยที่สุดถึงน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.00-2.99 หมายถึง นักศึกษามีสมรรถนะในระดับน้อยถึงปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.00-3.99 หมายถึง นักศึกษามีสมรรถนะในระดับปานกลางถึงมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.00-5.00 หมายถึง นักศึกษามีสมรรถนะในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสมรรถนะ ด้านการสร้างเสริมสุขภาพไปหาความเชื่อมั่น โดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 30 คน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอความอนุเคราะห์อาจารย์ประจำชั้นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ผ่านการเรียนวิชาสร้างวิชาการสร้างเสริมสุขภาพ และการฝึกปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เวลาในการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 21-25 พฤศจิกายน 2559

2. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองได้ แบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด จำนวน 102 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 โดยให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามในห้องเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

สมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษานักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ปีการศึกษา 2558

วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคามพบว่า อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D.=0.47) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือด้านปฏิบัติการกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ ($\bar{X} = 3.75$, S.D.=0.51) รองลงมาคือด้านบริหารจัดการในการสร้างเสริมสุขภาพและด้านการวิจัยและการจัดการความรู้ ($\bar{X} = 3.69$, S.D.=0.53, $\bar{X} = 3.67$, S.D.=0.67) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ คุณลักษณะส่วนบุคคลในการสร้างเสริมสุขภาพ ($\bar{X} = 3.64$, S.D.=0.47) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ รุ่นที่ 32 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม จำแนกรายด้าน (n=102 คน)

รายด้านสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลในการสร้างเสริมสุขภาพ	3.64	.47	ปานกลาง-มาก
ด้านที่ 2 ปฏิบัติกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ	3.75	.51	ปานกลาง-มาก
ด้านที่ 3 บริหารจัดการในการสร้างเสริมสุขภาพ	3.69	.53	ปานกลาง-มาก
ด้านที่ 4 การพัฒนาภาคีเครือข่ายการสร้างเสริมสุขภาพ	3.65	.53	ปานกลาง-มาก
ด้านที่ 5 การวิจัยและการจัดการความรู้	3.67	.67	ปานกลาง-มาก
โดยรวม	3.66	.47	ปานกลาง-มาก

เมื่อพิจารณารายด้านในประเด็นย่อยแต่ละด้าน พบว่าสมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลในการสร้างเสริมสุขภาพ ในรายการมีทัศนคติที่ดีต่อการสร้างเสริมสุขภาพและวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.05$, S.D.=0.64) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ติดตามนโยบายระดับชาติและนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพ ($\bar{X} = 3.22$, S.D.=0.77) ด้านปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ ในรายการสอนและให้ความรู้ด้านการสร้างเสริมสุขภาพแก่บุคคลทั่วไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.91$, S.D.=0.65) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ประเมินพฤติกรรมและภาวะสุขภาพ ($\bar{X} = 3.66$, S.D.=0.65) ด้านบริหารจัดการในการสร้างเสริมสุขภาพ ในรายการทำงานร่วมกับผู้อื่นในการดำเนินการให้เกิดการสร้างเสริมสุขภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.03$, S.D.=0.68) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมและโครงการต่างๆ เพื่อสร้างเสริมสุขภาพ ($\bar{X} = 3.59$, S.D.=0.76) ด้านการพัฒนาภาคีเครือข่ายการสร้างเสริมสุขภาพในรายการเสริมพลังอำนาจให้กับบุคคล ครอบครัว กลุ่มคน และชุมชนในการสร้างสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.81$, S.D.=0.63) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจรจาต่อรองกับบุคคลหรือองค์กรด้านการดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพ ($\bar{X} = 3.54$, S.D.=0.74) และด้านการวิจัยและการจัดการความรู้ ในรายการเผยแพร่ความรู้ด้านการสร้างเสริมสุขภาพแก่บุคลากรด้านสุขภาพ ($\bar{X} = 3.81$, S.D.=0.63) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทำวิจัยเพื่อพัฒนางานด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ($\bar{X} = 3.36$, S.D.=0.93) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ รุ่นที่ 32 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม จำแนกรายข้อ (n=102 คน)

สมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลในการสร้างเสริมสุขภาพ			
1.มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิด/หลักการ/ทฤษฎีด้านการสร้างเสริมสุขภาพ	3.50	0.63	ปานกลาง-มาก
2.มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์งาน/กิจกรรมด้านการสร้างเสริมสุขภาพ	3.52	0.64	ปานกลาง-มาก
3.มีทัศนคติที่ดีต่อการสร้างเสริมสุขภาพและวิชาชีพ	4.05	0.64	มาก-มากที่สุด
4.ปฏิบัติแบบอย่างที่ดีในการสร้างเสริมสุขภาพ	3.82	0.70	ปานกลาง-มาก
5.พัฒนาตนเองโดยการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง	3.70	0.67	ปานกลาง-มาก
6.ติดตามนโยบายระดับชาติและนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพ	3.22	0.77	ปานกลาง-มาก
ด้านปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ			
7.ประเมินพฤติกรรมและภาวะสุขภาพ	3.66	0.65	ปานกลาง-มาก
8.ประเมินสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ	3.75	0.68	ปานกลาง-มาก
9.ตรวจคัดกรองปัญหาสุขภาพและความเจ็บป่วยครอบคลุมทุกด้าน	3.72	0.67	ปานกลาง-มาก
10.ให้การวินิจฉัยทางการพยาบาลเพื่อให้บริการสร้างเสริมสุขภาพแบบองค์รวม	3.71	0.67	ปานกลาง-มาก
11.วางแผนกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพในระดับบุคคล/ครอบครัว/กลุ่มคน/ชุมชน	3.74	0.72	ปานกลาง-มาก
12.ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของผู้รับบริการในระดับบุคคล/ครอบครัว/กลุ่มคน/ชุมชน	3.71	0.67	ปานกลาง-มาก
13.สอนและให้ความรู้ด้านการสร้างเสริมสุขภาพแก่บุคคลทั่วไป	3.91	0.65	ปานกลาง-มาก
14.จัดทำโครงการสร้างเสริมสุขภาพและลดความเสี่ยงด้านสุขภาพได้	3.74	0.71	ปานกลาง-มาก
15.ใช้สื่อต่างๆในการให้ข้อมูลความรู้แก่ประชาชนในด้านการสร้างเสริมสุขภาพเหมาะสม	3.80	0.71	ปานกลาง-มาก
ด้านบริหารจัดการในการสร้างเสริมสุขภาพ			
16.วางแผนด้านการสร้างเสริมสุขภาพ	3.80	0.72	ปานกลาง-มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
17.กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของงานเพื่อการประเมินผลด้านการสร้างเสริมสุขภาพ	3.68	0.69	ปานกลาง-มาก
18.ตัดสินใจและแก้ปัญหาเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ	3.74	0.67	ปานกลาง-มาก
19.เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ	3.47	0.69	ปานกลาง-มาก
20.เป็นผู้ประสานงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพ	3.52	0.71	ปานกลาง-มาก
21.ทำงานร่วมกับผู้อื่นในการดำเนินการให้เกิดการสร้างเสริมสุขภาพ	4.03	0.68	มาก-มากที่สุด
22.เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมและโครงการต่างๆ เพื่อสร้างเสริมสุขภาพ	3.59	0.76	ปานกลาง-มาก
ด้านการพัฒนาภาคีเครือข่ายการสร้างเสริมสุขภาพ			
23.สร้างเครือข่ายด้านการสร้างเสริมสุขภาพได้	3.55	0.68	ปานกลาง-มาก
ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลในการสร้างเสริมสุขภาพ			
24.สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม/โครงการการสร้างเสริมสุขภาพ	3.70	0.66	ปานกลาง-มาก
25.เสริมพลังอำนาจให้กับบุคคล ครอบครัว กลุ่มคน และชุมชนในการสร้างสุขภาพ	3.81	0.63	ปานกลาง-มาก
26.เป็นที่ปรึกษาด้านการสร้างเสริมสุขภาพแก่ผู้ร่วมงานและบุคคลทั่วไป	3.64	0.70	ปานกลาง-มาก
27.เจรจาต่อรองกับบุคคลหรือองค์กร	3.54	0.74	ปานกลาง-มาก
ด้านการดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพ			
28.แสวงหาและใช้ทรัพยากรจากแหล่งประโยชน์ต่างๆ เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ	3.69	0.66	ปานกลาง-มาก
ด้านการวิจัยและการจัดการความรู้			
29.นำผลงานวิจัยและหลักฐานเชิงประจักษ์มาใช้ในการปฏิบัติงานในการสร้างเสริมสุขภาพ	3.62	0.77	ปานกลาง-มาก
30.ทำวิจัยเพื่อพัฒนางานด้านการสร้างเสริมสุขภาพ	3.36	0.93	ปานกลาง-มาก
31.สร้างแนวทางการปฏิบัติงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพ (Practice guideline)	3.60	0.77	ปานกลาง-มาก
32.เผยแพร่ความรู้ด้านการสร้างเสริมสุขภาพแก่บุคลากรด้านสุขภาพ	3.81	0.75	ปานกลาง-มาก

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาศมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม พบว่าสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ถึงมาก ($\bar{X}=3.66$, S.D.=0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางถึงมากในทุกด้านโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านปฏิบัติการกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ รองลงมาคือด้านบริหารจัดการในการสร้างเสริมสุขภาพและด้านการพัฒนาภาคีเครือข่ายการสร้างเสริมสุขภาพ ตามลำดับ เนื่องจากวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคามให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพ โดยมีการกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ของสถาบันตามแผนยุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ 2554-2558

คือ “เป็นองค์กรที่เข้มแข็งและเป็นต้นแบบอุดมศึกษาชั้นนำด้านการพยาบาลมุ่งสร้างบัณฑิตให้มีอัตลักษณ์ที่ได้รับการยอมรับและเชื่อมั่นจากสังคมเป็นคลังความรู้ทางสุขภาพของชุมชนและประเทศ (วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม, 2555) การกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนดังนี้จะทำให้ผู้สอนมีการนำสู่การปฏิบัติโดยในการจัดการเรียนการสอนโดยจัดการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนกับการสร้างเสริมสุขภาพ และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมการสร้างเสริมสุขภาพของผู้รับบริการและประชาชน เพื่อบ่มเพาะให้นักศึกษามีสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ซึ่งกิจกรรมที่นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติเองโดยเฉพาะการฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพและการให้นักศึกษาได้วางแผนและลงมือปฏิบัติการบูรณาการการเรียนการสอนโดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาใช้ จึงส่งผลให้ปฏิบัติการกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ ด้านบริหารจัดการในการสร้างเสริมสุขภาพและด้านการพัฒนาภาคีเครือข่ายการสร้างเสริมสุขภาพมีระดับคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของ จอนพะจงเพ็งจาด และเต็มดวง บุญเยี่ยมศักดิ์ (2556) ที่พบว่า รูปแบบการบูรณาการแนวคิดด้านการสร้างเสริมสุขภาพในการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย การกำหนดเกี่ยวกับการสร้างบุคลากรทางการพยาบาลที่มีคุณลักษณะและความสามารถในการสร้างเสริมสุขภาพไว้ในวิสัยทัศน์ของสถาบัน วิทยาลัยมีการพัฒนาสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพให้เกิดขึ้นกับตนเอง เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลที่จะสำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาล มีสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพ สามารถส่งเสริมให้ประชาชนมีการสร้างเสริมสุขภาพที่ดีกับตนเองด้วย เนื่องจากการสร้างเสริมสุขภาพเป็นเรื่องของคนทุกคน และทุกคนต้องรับผิดชอบ สร้างเสริมสุขภาพของตนเองและสังคม (วรรณภา ศรีธัญลักษณ์, ผ่องพรรณ อรุณแสง, พิมภา สุตรา และเพ็ญจันทร์ เลิศรัตน์, 2555) ถ้านักศึกษามีสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพแล้ว จะสามารถส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ประชาชนมีการสร้างเสริมสุขภาพตนเองที่ดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแผนงานเครือข่ายพยาบาลศาสตร์เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ คือการสร้างพยาบาลที่มีแนวคิดและสมรรถนะการสร้างเสริมสุขภาพ เพื่อร่วมกับภาคีเครือข่ายในการสร้างสุขภาพะสังคมอย่างยั่งยืน (ศิริพร ชัมภลชิต และ จุฬาลักษณ์ บารมี, 2555)

นอกจากนี้การที่นักศึกษาพยาบาลประเมินสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพตนเอง อยู่ในระดับปานกลางถึงมากคือด้านบริหารจัดการในการสร้างเสริมสุขภาพและด้านการวิจัยและการจัดการความรู้ ซึ่งผลการผลวิจัยจะได้ค่าคะแนน ที่ใกล้เคียงเนื่องจากนักศึกษาพยาบาลได้ผ่านการเรียนการสอนรายวิชา

ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพทั้งทฤษฎีและปฏิบัติมาแล้วในระดับหนึ่ง คือ รายวิชาปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ โดยมีการฝึกรวบรวมข้อมูลด้านสุขภาพประชาชนเป็นรายบุคคล มีการวางแผนการแก้ไขปัญหาสุขภาพร่วมกับประชาชน มีการให้ความรู้และคำแนะนำแก่ประชาชน และมีการสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมในการสร้างเสริมสุขภาพให้กับประชาชนที่อยู่ในความรับผิดชอบ โดยให้บุคคลนั้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะสร้างเสริมสุขภาพตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดใหม่ของการสร้างเสริมสุขภาพที่ไม่เน้นที่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพและให้สุขภาพแก่ผู้รับบริการ แต่ต้องให้ประชาชน ครอบครัว กลุ่มคน และชุมชนสามารถวิเคราะห์และแก้ปัญหาเอง โดยกลวิธีการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย (วรรณภา ศรีธัญลักษณ์, ผ่องพรรณ อรุณแสง, พิมภา สุตรา และเพ็ญจันทร์ เลิศรัตน์, 2555) ส่วนด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลในการสร้างเสริมสุขภาพ พบว่ามีค่าการประเมินสมรรถนะน้อยที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่เพิ่งผ่านการเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติของวิชาการสร้างเสริมสุขภาพ และมีวิชาทางการพยาบาลที่เรียนในชั้นปีเดียวกันไม่มาก ทำให้นักศึกษานักศึกษามองตนเองในระดับคะแนนที่น้อยกว่าด้านอื่นๆ เพราะต้องใช้เวลาเพื่อให้นักศึกษาได้สะสมความรู้และทัศนคติที่ดีต่อการสร้างเสริมสุขภาพ พร้อมทั้งหล่อหลอมเข้าเป็นลักษณะส่วนบุคคลต่อไปในชั้นปีที่ต่อขึ้น

ดังนั้น การที่นักศึกษามีความรู้และประสบการณ์ดังกล่าวในระดับหนึ่ง จึงทำให้นักศึกษามีความมั่นใจว่าตนเองทำได้ จึงทำให้ประเมินตนเองว่ามีสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก

เอกสารอ้างอิง

- จอนพะจง เพ็งจาด และเต็มดวง บุญเปี่ยมศักดิ์. (2556). การบูรณาการแนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการพยาบาล : ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ. *วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ*. 36(1), 82-91.
- ยุวดี ฤชา และคณะ. (2549). *สมรรถนะของพยาบาลด้านการสร้างเสริมสุขภาพ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วรรณภา ศรีธัญลักษณ์ และคณะ. (2555). *เส้นทางการสร้างสมรรถนะสร้างเสริมสุขภาพของครุฑ*. ขอนแก่น : คลังน่านาวิทยา.
- วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม. (2555). *เอกสารแผนยุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ 2554-2558*. มหาสารคาม : วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม.
- วิภาดา คุณาวิฑิตกุล และคณะ. (2558). สมรรถนะและการปฏิบัติบทบาทการสร้างเสริมสุขภาพของพยาบาล เขตภาคเหนือ. *พยาบาลสาร*. 42 (ฉบับพิเศษ) : 151-165.
- ศิริพร ชัมภลจิต และจุฬาลักษณ์ บาร์มี. (2555). *คู่มือการสอนการสร้างเสริมสุขภาพในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต*. ขอนแก่น : คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการวิเคราะห์ครั้งต่อไปใช้ในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษา เนื้อหาในรายวิชา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลให้สูงขึ้น
2. อาจารย์ผู้สอนควรมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เพิ่มพูนสมรรถนะคุณลักษณะส่วนบุคคลในการสร้างเสริมสุขภาพ และการพัฒนาภาคีเครือข่ายการสร้างเสริมสุขภาพ ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยรายด้านน้อย ทั้งในการศึกษาภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติและควรมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
3. นักศึกษาควรศึกษาค้นคว้าและฝึกฝนความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพให้สูงขึ้นและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปีเพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาให้เหมาะสมกับระดับชั้นปีของนักศึกษา
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษา
3. ควรมีการศึกษาติดตามสมรรถนะด้านการสร้างเสริมของนักศึกษาเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาศาสตรบัณฑิต พ.ศ.2552*. สืบค้นเมื่อ เมษายน 2560 จาก http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/FilesNews/FilesNews6/nursing_m1.pdf
- อนัญญา คูอารียกุล และศศิธร ชิดนายี. (2558). สมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์*. 7(1), 54-62.
- The Ottawa Charter for Health Promotion. (1986). Retrieved April 2017, from <http://www.who.int/healthpromotion/conferences/previous/ottawa/en/>.

Translated Thai References

- Khunaviktikul, W. et al. (2015). Health promotion competency and practice among nurses, the northern region. *Nursing Journal*. 42(Special Issue,), 151-165. [in Thai]
- Khamphalikhit, S. & Baramee, C. (2012). *Handbook of teaching health promotion in the Bachelor of Science in nursing program*. Khon Kaen: Faculty of Nursing, Khon Kaen University.
- Khu-ariyakul, A. & Chidnaya, S. (2015) Health promotion competencies of the second year nursing students in Boromarajonani College of Nursing, Uttaradit. *Journal of Boromarajonani College of Nursing Uttaradit*, 7(1), 54-62.
- Luecha, Y. & Lakumpun, S., Klunkin, A., Rujkorakarn, D., Wannaphong, S., Suwanpatikorn, K. et.al. *Nurses' competencies in health promotion*. Bangkok: Department of Nursing, Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital, 2006.
- Ministry of Education. (2009). Standard of Qualifications of Bachelor of Science in Nursing, 2009. Retrieved http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/FilesNews/FilesNews6/nursing_m1.pdf
- Phengjaad, J. & Bunpiumsak, T. (2013). Integrating health promotion concepts in instructional management of nursing courses: Theory and practice *Journal of Medicine and Health*. 36(1), 82-91.
- Srithunyaluk, W. et al. (2012). *The path to building competencies for enhancing holistic health*. Khon Kaen: Klangnanavittaya Press.
- Srimahasarakham Nursing College. (2012). *Paper of strategic plan, fiscal years 2011-2015*. (Sheets).